من و اماس

کوچ دختران لردگان!

مریم پیمان

● از دریچه پنجره مانند اتاق گِلی به صحرای خشک و زردرنگ نگاه می‌کنم. گویی از انتهای کوره‌راه سیاهی به آخرین روزنه نور رسیده‌ام. چشم‌هایم را می‌بندم. سرم را به تکیه‌گاه سرد و نرمی که ماهی‌جان برایم گذاشته است، لَم می‌دهم. خسته‌ام. ذهنم را از همه‌چیز خالی می‌کنم. به صدای طبیعت سرد پاییزی روستای دودرا ده‌زیر شهرستان لردگان گوش می‌سپارم. نفس می‌کشم و هوای سرد و نمور اتاق را می‌بلعم. خانه ویرانه‌ای است برای زندگی، اما ماهی‌جان و یتیمانش به این خانه دل بسته‌اند. هر سال بعد از بازگشت از کوچ و زندگی در چادری در حوالی سردشت، ماهی‌جان دختران و پسرانش را از دشت در این اتاق کوچک پذیرا می‌شود. از میان ۱۲ فرزند او، تنها عباسعلی، سمیه و گلنوش با مادر زندگی می‌کنند. دختران و پسران دیگر او ازدواج کرده و شاغل شده‌اند. آسمان نیمه نخست سال سقف آنهاست و زمین بستری برای زندگی، اما نیمه دوم سال سرمای نواحی سردشت آنها را به اتاقی به اسم و نه رسم خانه می‌کشاند. سمیه چای می‌آورد و گلنوش از داستان‌های ستارگان در تابستان برایم می‌گوید. از رؤیاهای بزرگی که در آسمان آنها را یافته است و روی زمین عملی نشده‌اند. درس را رها کرده است و سختی کوچ‌نشینی بین دو استان چهارمحال‌وبختیاری و خوزستان امکان مدرسه‌رفتن را تا حدودی از او گرفته است. قصه چیز دیگری است؛ مادرش دست‌تنهاست و او به مادر در دامداری و کارهای زندگی کمک می‌کند تا سمیه و عباسعلی نوجوانی را با حداقل‌ها بگذرانند. گلنوش ۱۷ساله، فقط می‌خواهد دشت را با مدادی سیاه به تصویر بکشد و برادرش با رنگ‌های چشمانش آن را زندگی بخشد. عباسعلی ۱۵ سال هم ندارد، اما از امروز به فکر رؤیاهای بزرگ‌تری برای آینده خانواده است. دلش کامپیوتر می‌خواهد. می‌خواهد مادر و خواهرانش را به مشهد ببرد و خانه‌ای بسازد تا خانواده‌اش در فضایی امن و بدون ترس از انسان و حیوان روزگار بگذرانند. با سمیه چند قدم حرف می‌زنیم. به درختی می‌رسیم و تا آنجا او از آرزوی معلم نقاشی‌شدن برای من گفته است. گویی همه دختران کوچنده می‌خواهند زیبایی‌های طبیعت را به تصویر بکشند. به رودخانه کم‌آب کنار خانه رسیده‌ایم که داغ دل سمیه تازه می‌شود؛ خانه هیچ امکانات بهداشتی و اتاقی ندارد. آب را در وقت گرمسیر از رودخانه و در زمان یکجانشینی زمستانی از تانکرهای روستا به دست می‌آورند. روستا هم آب آشامیدنی ندارد، اما تانکرها در رفت‌وآمدند. از خاطرات خوش بازی‌هایشان در دشت می‌گوید و اینکه هر سه به والیبال علاقه‌مندند و حتی عباسعلی هم فوتبال را ترجیح نمی‌دهد. روی سنگ‌های سرد و سخت می‌نشینیم. چای ولرم را از دست مادر میان‌سال خانواده می‌گیرم. شفاف نیست. لبخند می‌زنم و نیمی از آن را سر می‌کشم. ماهی‌جان از روز خوش عروسی‌اش می‌گوید و سال‌های همراهی همسرش. به روزهای سخت بیماری جانباز نرسیده است که صدایش می‌لرزد و چشم‌هایش خیس می‌شود. قلب همسرش به‌یک‌باره نایستاد. سال‌ها درد و رنج را از سر گذراند و سه سال پیش همه اعضای خانواده را داغدار کرد. سرم درد می‌کند. چشم‌هایم را می‌بندم و به صدای طبیعت سرد پاییزی گوش می‌سپارم.

نگاهی به همه گربه‌سانان ایرانی از بزرگ‌ترین تا کوچک‌ترین

۱۰ گربه ایرانی

شرق: شیر ایرانی، ببر مازندران، پلنگ ایرانی، یوزپلنگ آسیایی (ایرانی)، سیاهگوش، کاراکال، گربه جنگلی، گربه پالاس، گربه شنی، گربه وحشی، این فهرست ۱۰ گونه گربه‌سانی است که در طبیعت ایران زیسته‌اند. از این میان دو گونه اول که غول‌آساترین هم بودند؛ یعنی شیر و ببر سال‌هاست منقرض شده و از بین رفته‌اند و تنها هشت گونه دیگر باقی مانده‌اند. از میان باقی‌مانده‌ها بزرگ‌ترینشان پلنگ ایرانی است و کوچک‌ترین هم گربه شنی. در بین خانواده گربه‌سانان فقط شیر، ببر و پلنگ (و جگوار) توانایی غریدن دارند و مابقی صداهایی نازک دارند. همچنین اکثر آنها به دلیل ساختار چشمشان که باعث افزایش قدرت بینایی در شب می‌شود، شبگرد و تنهازی هستند (به غیر از شیرها که به‌صورت گروهی زندگی می‌کنند) و به شیوه غافلگیرکردن و پرش‌های ناگهانی و تعقیب‌وگریز طعمه‌های خود را شکار می‌کنند. به‌علت کم‌شدن طعمه، شکار بی‌رویه، استفاده از طعمه مسموم و تخریب زیستگاه، نسل اکثر گربه‌سانان ایران در معرض تهدید یا خطر انقراض قرار گرفته است. این در حالی است که گربه‌سانان در کنترل جمعیت جوندگان، خرگوش‌ها، علف‌خواران و ازبین‌بردن حیوانات پیر و مریض نقش عمده‌ای دارند. در مناطقی که تعداد گربه‌سانان کاهش یافته است، جمعیت جانوران مضر، افزایش یافته است. در ادامه به اختصار هر ۱۰ گونه این گربه‌سانان را معرفی کرده‌ایم. در نوشتن این مطلب از کتاب «راهنمای صحرایی پستانداران ایران» نوشته هوشنگ ضیایی بهره برده‌ایم.

سلطان منقرض‌شده

نام فارسی‌اش شیر ایرانی است و با عنوان شیر آسیایی هم شناخته می‌شود. آخرین بار این گربه‌سان بزرگ در سال ۱۳۲۲ در نزدیکی دزفول در استان خوزستان مشاهده شد و بعد از آن برای همیشه به تاریخ پیوست. شیر ایرانی اغلب در مناطق جنگلی، بوته‌زارها و علفزارهای نزدیک به آب می‌زیست و به‌همین‌دلیل اصلی‌ترین زیستگاهش دشت ارژن در فارس و بیشه‌زارهای خوزستان بود. اما به‌صورت‌کلی در ایران، قلمرو شیر در نواری از جنوب لرستان تا جنوب استان فارس و به موازات کوه‌های زاگرس کشیده شده بود. هم‌اکنون در شبه‌قاره هند شیر ایرانی با همین نام در جنگل «گیر» در گجرات هند همچنان زنده و غران است. طول سر و تنه شیر ایرانی ۱۵۰ تا ۱۹۰ سانتی‌متر با دمی حدود ۱۰۰سانتی‌متر و وزنی بین ۱۱۰ تا ۱۹۰ کیلوگرم است. در زیستگاه‌های مرکزی ایران غذای اصلی شیر، گراز و در مناطق زاگرس و خوزستان احتمالا گوزن زرد و همچنین جانوران اهلی مانند گاو و گاومیش بود.

شیر سرخ مازندرانی

به نام ببر مازندران یا ببر هیرکانی معروف است اما هم‌ولایتی‌هایش آن را با نام شیر سرخ می‌شناختند. از این جانور غول‌پیکر هم مثل شیر ایرانی فقط اسم و خاطراتی در فرهنگ بومی مازندران و چند عکس سیاه و سفید بیشتر باقی نمانده است. گفته می‌شود در سال ۱۳۳۸ آخرین ببر مازندران در ایران شکار شد. جانوری که در نیزارها، تالاب‌ها و بوته‌زارهای مناطق جنگلی مازندران و گیلان و گلستان می‌زیست. طول بدن این جانور تا ۲۸۰ سانتی‌متر هم می‌رسید. به‌همین‌دلیل این ببر، بزرگ‌ترین عضو خانواده گربه‌سانان است. رنگ پشتش زرد متمایل به نارنجی و زیر بدنش سفید بود. نوارهای قهوه‌ای باریکی در تمام سطح بدنش داشت و پشت گوش‌هایش هم سیاه بود با لکه سفیدی در وسط آن. ببر مازندران هر جانور غیرگوشتخواری دم دستش بود را به چشم غذا می‌دید و شکار می‌کرد. گفته می‌شود تعدادی از باقی‌ماندگان نسل این حیوان در باغ‌وحش‌های اکسبورگ آلمان و کالیفرنیای آمریکا با قید زیست‌بوم این جانور زندگی می‌کنند.

پلنگ غران ایرانی

پسوند ایرانی این گونه هم در اسم علمی‌اش است و هم در اسم انگلیسی‌اش: Persian leopard یا پلنگ ایرانی، بعد از دو گربه بزرگ‌جثه منقرض‌شده، پلنگ بزرگ‌ترین گونه گربه‌سان زنده ایران است و گفته می‌شود حدود ۵۰۰ قلاده از آن در ایران همچنان یافت می‌شود، هرچند هرازگاه خبرهایی مبنی بر کشتار یکی از آنها منتشر می‌شود. حضور پلنگ تقریبا در همه استان‌های ایران ثبت شده است. طول بدن این پستاندار ۱۱۰ تا ۱۹۰ سانتی‌متر است، با وزنی که گاه تا نزدیک ۹۰ کیلوگرم هم می‌رسد. سطح بدنش پوشیده از موهای نرم و کوتاهی به‌رنگ کرم مایل به نخودی است که در قسمت‌های زیرین بدن، کم‌رنگ‌تر می‌شود. تمام بدن از خال‌های گرد و توخالی پوشیده شده است که شبیه گل به‌نظر می‌رسند. رژیم غذایی این جانور را هم سم‌داران بزرگی مانند کل و بز، قوچ و میش و گراز، و همچنین پرندگان، خزندگان، روباه، سگ، گاو، گوسفند، الاغ، حتی شتر، ماهی و حشره شامل می‌شود. پلنگ ایرانی بزرگ‌ترین زیرگونه یا نژاد پلنگ در دنیاست.

سلبریتی گربه‌سانان ایرانی

یوزپلنگ حالا بی‌تردید شناخته‌شده‌ترین گربه‌سان ایران است؛ گونه‌ای که البته فاصله کمی تا انقراض و پایان نسل دارد. باوجود ظاهر شبیه به پلنگ، گربه‌سانی متفاوت است؛ در حالت ایستاده قامت یوزپلنگ بلندتر و کشیده‌تر از پلنگ است و خال‌های پوستش توپُر است. یوزپلنگ سری کوچک، دست‌وپایی بلند و کشیده، کمری باریک، سینه‌ای بزرگ، دمی بلند و کلفت و گوش‌هایی کوچک و گرد دارد. روی صورتش خط اشک وجود دارد و حیوانی ضعیف‌تر از پلنگ است و گرگ و سگ‌های گله هم به‌راحتی می‌توانند آن را از پا دربیاورند. گفته می‌شود از این گونه کمتر از ۵۰قلاده در طبیعت ایرانی باقی مانده است و زیستگاه اصلی‌اش در استان‌های سمنان و یزد و خراسان شمالی است. یوز هم از سم‌داران بزرگی مانند آهو، جبیر، قوچ، میش، کل و بز و پستانداران کوچکی مانند جوندگان و خرگوش تغذیه می‌کند. هیچ دو یوزپلنگی را نمی‌توان یافت که خال‌های روی بدن یا صورتشان یکسان باشد و یکی از راه‌های تشخیص یوزپلنگ‌های متفاوت در طبیعت، همین خال‌هاست.

گربه‌سانی که گیاه هم می‌خورد

سیاه گوش دیگر گربه‌سان طبیعت ایران است که از جمعیت آن در ایران اطلاعی در دست نیست. این جانور در زیستگاه‌های جنگلی و بوته‌زارهای کوهستانی زیست می‌کند و در ایران تاکنون در ۱۲نقطه از مناطق تحت مدیریت محیط زیست دیده شده است. طول بدنش ۸۰ تا۱۳۰ سانتی‌متر و ارتفاع بدنش۵۰ تا ۷۵ سانتی‌متر و وزنش ۱۸تا ۳۸ کیلوگرم است. سیاه‌گوش با جثه‌ای متوسط، بدنی کوتاه و حجیم، دست‌وپایی بلند، دمی بسیار کوتاه با نوک سیاه و موهای بلند و ریش‌مانندی روی گونه‌ها دارد. گوش‌های سیاه گوش پهن، بزرگ و مثلثی‌شکل است که در انتها یک دسته موی سیاه و بلند روی آن روییده است. رنگ بدنش قهوه‌ای با خال‌های بزرگ و کوچک سیاه‌رنگ و توپر و زیر بدنش سفید است. از ویژگی‌های جالب این گربه‌سان این است که هنگام گرسنگی و برای جلوگیری از آسیب شیره هضم‌کننده به دیواره معده و هنگام سیری برای محافظت معده در برابر استخوان‌های نوک‌تیز، گیاهخوار می‌شوند.

گربه اما وحشی

نامش گربه است اما با یک پسوند وحشی. در هر زیستگاهی اعم جنگلی، کوهستانی، استپی، بیابانی، تپه‌ماهوری و حتی نزدیک مناطق مسکونی هم می‌توان آن را دید. طول بدن گربه وحشی ۴۵ تا ۸۰ سانتی‌متر است و وزنش بین سه تا هشت کیلوگرم. گربه وحشی از اجداد گربه اهلی به‌شمار می‌آید و جثه‌ای بزرگ‌تر از نوع اهلی دارد. پوزه‌اش کوتاه، سبیل‌هایش بلند، گوش‌هایش بزرگ، دست‌وپایش بلند و باریک، پنجه‌هایش گرد، چنگال‌هایش خمیده و قابل‌جمع‌شدن است. رنگ بدن گربه وحشی بسیار متغیر و از قهوه‌ای تا خاکستری است. گربه وحشی از پستانداران کوچک، پرندگان، خزندگان، ماهی، قورباغه، حشره، حیوانات اهلی مانند مرغ، خروس و بزغاله و گاهی از مواد گیاهی تغذیه می‌کند. از نکات جالب درباره این گربه آمیزشش با گربه‌های اهلی است و به‌همین‌دلیل در طرح و رنگ و جثه‌های متفاوتی دیده می‌شوند، اما مثل گربه اهلی میومیو می‌کند.

ادامه در صفحه ۱۷

خبر

فعالیت ۱۰ هزار مدرسه با جمعیت زیر ۱۰ نفر در استان‌های مرزی

● **ایلنا:** وزیر آموزش‌وپرورش از فعالیت بیش از ۱۰ هزار مدرسه با جمعیت زیر ۱۰ نفر در استان‌های محروم مرزی با هدف توسعه عدالت آموزشی خبر داد. سیدمحمد بطحایی، وزیر آموزش‌وپرورش، اظهار کرد: توسعه و امنیت پایدار در جامعه محقق نمی‌شود؛ مگر اینکه ما آموزش‌وپرورش با کیفیت را در سطح جامعه داشته باشیم و این امر در مناطق محروم و مرزی بیشتر صدق می‌کند. بطحایی با اشاره به اهمیت ارائه راهکارهایی برای هم‌اندیشی درباره توسعه پایدار در مناطق مرزی، گفت: هم‌جواری نیمی از استان‌ها با کشورهای همسایه، فرصت و تهدیداتی را در پی دارد که ناشی از تنوع قومی، فرهنگی و مذهبی است. وزیر آموزش‌وپرورش ادامه داد: تنوع قومی، مذهبی و خرده فرهنگ‌های مناطق محروم مرزی، داشتن برنامه برای تقویت توسعه پایدار را بیش‌ازپیش ضروری کرده است تا بتوانیم به رفع مشکلات فرهنگی و پرورشی و آموزشی در این مناطق بپردازیم. او ادامه داد: نبود یک استراتژی مشترک در استان‌های مرزی و تأکیدات مقام معظم رهبری بر تقویت آموزش‌وپرورش و توانمندسازی دانش‌آموزان مناطق مرزی و راهکارهایی که در سند تحول بنیادین آمده است باعث شد تا تشکیل شورای توسعه و امنیت پایدار شرق و غرب کشور در شورای امنیت ملی به تصویب برسد. بطحایی تصریح کرد: پوشش تحصیلی دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل و نیز راهبردهای کاربردی برای استفاده از ظرفیت تمامی دستگاه‌های مرزی، ازجمله مسائلی است که از سوی این شورا پیگیری می‌شود؛ تاکنون اقدامات بسیار خوبی نیز در این زمینه صورت گرفته است اما کافی نیست و باید بیش‌ازپیش در این زمینه تلاش کرد. او از ایجاد بیش از ۱۰ هزار مدرسه در مناطق محروم مرزی با هدف توسعه عدالت آموزشی خبر داد و خاطرنشان کرد: اختصاص ردیف اعتباری ویژه مناطق مرزی، ایجاد حق مناطق مرزی برای معلمان با حمایت دولت و خزانه و تشکیل مجتمع‌های آموزشی در مناطق محروم و پراکنده از جمله خدمات نظام جمهوری اسلامی در استان‌های مرزی است. بطحایی گفت: با وجود تلاش‌های صورت‌گرفته همچنان با چالش‌های جدی در مناطق مرزی مواجه هستیم؛ اعتیاد، دسترسی آسان به مواد مخدر، قاچاق کالا و شغل‌های کاذب، حضور افراد بی‌هویت در مرزها، نبود انگیزه کافی در بین معلمان برای اشتغال در مناطق مرزی، حضور کمرنگ روحانیت در مناطق مرزی و دسترسی دانش‌آموزان مرزی به شبکه‌های تلویزیون کشورهای همسایه از جمله چالش‌هایی است که با آن روبه‌رو هستیم. او ادامه داد: نبود فضاهای آموزشی مناسب در مناطق محروم مرزی به‌ویژه برای دختران باعث شده بسیاری از خانواده‌ها به علت تعصبات قومی و مذهبی از ادامه تحصیل و حضور فرزندان دخترشان در مدرسه جلوگیری کنند. وزیر آموزش‌وپرورش، توسعه مراکز شبانه‌روزی در مناطق مرزی را ضروری دانست و افزود: با وجود آثار سوء تربیتی که ناشی از جدایی فرزندان از خانواده‌هاست، تنها راه توسعه پوشش تحصیلی در ۹ منطقه محروم مرزی، ایجاد مراکز شبانه‌روزی است که البته برگزاری جشنواره‌های فرهنگی و محلی، توسعه اردوهایی که سپاه پاسداران در این مناطق برگزاری می‌کند، توسعه اماکن فرهنگی و کتابخانه‌ها و اماکن ورزشی و ایجاد مراکز مشاوره، به‌ویژه در مناطق اهل تسنن از جمله انتظاراتی است که باید در مناطق مرزی عملیاتی شود.

جدول ۲۹۵۹ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- از متعلقات دستگاه شور- از اماکن باستانی و دیدنی شهر کلیبر ۲- خانه ساحلی- رواج دادن- روادید ۳- صباغ- تشنه فریب- خدمتکار ۴- صدا- مربوط به نبی- گوزن مینیاتوری گیلان ۵- رمق آخر- ادب آموختن- میوه جالیزی- قابلیت ارتجاعی دارد ۶- پودر دستگاه پرینتر- خمیده- مساوی در شطرنج ۷- باد بسیار گرم- لازم و ضروری- طبل دوتایی ۸- مجموعه داستانی نوشته جمال میر صادقی ۹- بهترین وضعیت ممکن- ولخرج- عقیم ۱۰- رفتن- مرکز استان مرکزی- الزام و ضرورت ۱۱- دریا- عماد- بزرگان- ضمیر خودخواه ۱۲- شعبه‌ای از نژاد سفید- داروی خمیری برای استعمال خارجی- نیش سرما ۱۳- زاده‌شدن- سازی باستانی- کنترل دقیق ۱۴- شهری در استان زنجان- ناسزا- فعال و سرزنده ۱۵- اثری از شیخ فریدالدین عطار نیشابوری- شهر آرامگاه شیخ حسن جوری.

عمودی:

۱- هفتمین سیاره منظومه شمسی به نسبت فاصله از خورشید- باشگاه فوتبال ترکیه‌ای ۲- تهی‌دست- ویران‌شده- بیماری سبزی و آب آلوده ۳- رودی در روسیه- اهانت- ربه‌النوع ۴- عیب و ننگ- واحد غیررسمی پول ایران- میگرن ۵- نسوان- اهل روستا ۶- اسب تبریزی- شهری ساحلی در ترکیه- کشور آفریقایی در همسایگی تانزانیا ۷- ته نشست- اعتقاد به وجود خداوند- ییلاقی در تهران ۸- ظرف طبخ چای- غضروف هلالی شکل مفصل زانو- وصله ۹- همسر حضرت یعقوب(ع)- همشیره- زن گندم‌گون ۱۰- شهرستانی در آذربایجان شرقی- همسر حضرت‌موسی(ع)- رنگ موی فوری ۱۱- محل تقاطع دو دیوار- سحر و افسون ۱۲- مخزن ثابت یا متحرک ذخیره سیمان- کتاب طب ابن‌سینا- رشته‌ای در شمشیربازی ۱۳- از ایالات آمریکا- طاقت- شادی و نشاط ۱۴- آرایش- شهر زیرزمینی کیش- آقای فرانسوی ۱۵- بسیار ماهر و باتجربه- فرماندار کوفه در عهد امام‌حسین(ع).

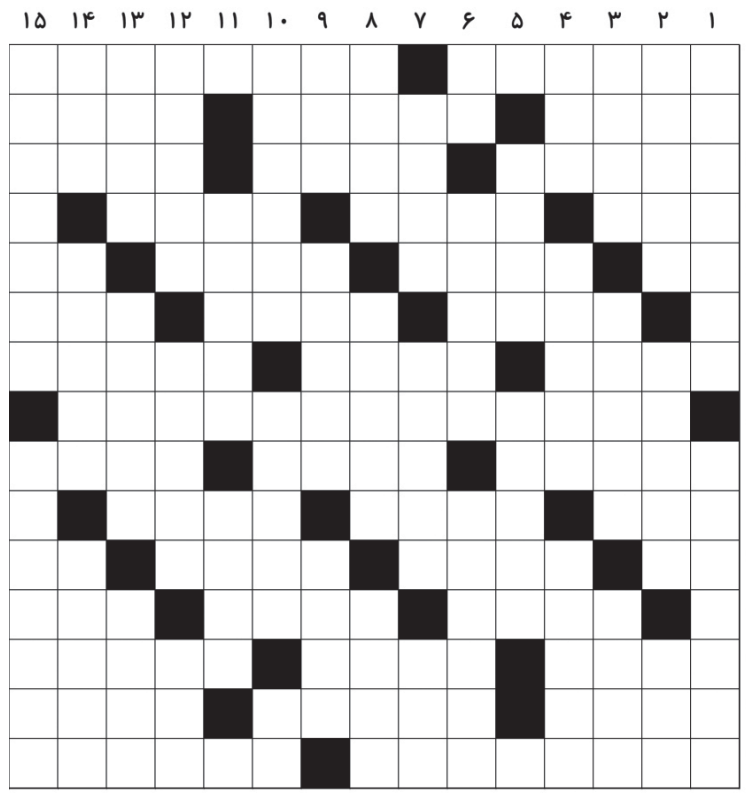

سودوکو سخت ۱۹۵۵

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۵				۲		۷		
۶	۴				۳	۹		
	۳							۸
				۳	۷	۶		۱
	۹		۲			۵	۳	
۲			۵	۴				۹
	۱	۴						۶
	۲					۱	۹	
	۷				۶	۴		

سودوکو ۱۹۵۵

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۹					۱	۸		۵
۲	۴				۶			۳
۸			۵	۷	۳			
	۸	۴		۵	۹			۷
	۵	۶	۲				۹	۸
	۹	۲	۱				۳	۶
		۷		۱	۲		۴	۹
۴	۲		۷	۶				۱
	۱		۳		۴		۵	

حل سودوکو سخت

۱	۵	۹	۲	۷	۸	۴	۶	۳
۸	۷	۶	۴	۹	۳	۵	۱	۲
۳	۴	۲	۶	۵	۱	۷	۸	۹
۷	۲	۱	۸	۳	۴	۶	۹	۵
۴	۶	۳	۵	۲	۹	۱	۷	۸
۹	۸	۵	۷	۱	۶	۲	۳	۴
۲	۱	۸	۳	۶	۵	۹	۴	۷
۶	۳	۷	۹	۴	۲	۸	۵	۱
۵	۹	۴	۱	۸	۷	۳	۲	۶

حل سودوکو ۱۹۵۴

۴	۱	۷	۹	۸	۶	۲	۳	۵
۶	۸	۵	۲	۳	۱	۴	۹	۷
۲	۹	۳	۴	۷	۵	۶	۱	۸
۸	۳	۹	۱	۲	۴	۷	۵	۶
۵	۲	۱	۶	۹	۷	۸	۴	۳
۷	۶	۴	۳	۵	۸	۹	۲	۱
۳	۵	۶	۷	۴	۹	۱	۸	۲
۹	۷	۲	۸	۱	۳	۵	۶	۴
۱	۴	۸	۵	۶	۲	۳	۷	۹
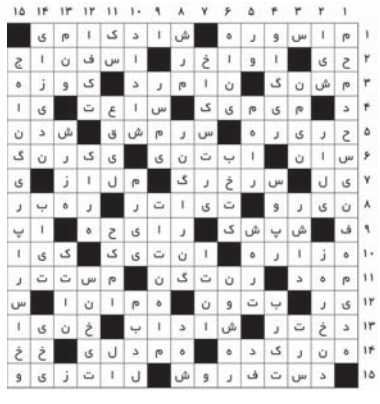
جدول ۲۹۵۸